

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

- Yhteenvedona ja yleisinä huomioina suunnitelmasta toteamme seuraavaa:
 - Suunnitelman TKI-järjestelmää ja rahoitusta koskevat periaatteet ovat hyviä ja välttämättömiä. Hyvinvointialueiden (erityisesti yliopistollista sairaalaa ylläpitävien alueiden ja HUS-yhtymän) rooli, merkitys ja kasvupotentiaali kansallisessa TKI-kentässä ei kuitenkaan tule suunnitelmasta ilmi riittävästi. Hyvinvointialueiden organisoituminen on alkuvaiheessa ja edus-taa maailmanluokan reformia, jota kannattaa hyödyntää kaikessa TKI-toiminnassa. Tämä vaatii useita tärkeitä toimia:
 - Suunnitelmassa on tärkeää systemaattisesti määritellä yliopistosairaalat tutkimuslaitoksiksi. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden (ml. HUS-yhtymä) mahdollisuus saada kilpailtua rahoitusta Business Finlandin kautta on nykytilanteessa käytännössä lähes olematon. Tämä johtuu Business Finlandin tulkinnasta, jonka mukaan hyvinvointialueet (ml. HUS) ovat suuryrityksiä. Tämä luokittelu sulkee hyvinvointialueet (ml. HUS) pois rahoitushauista.
 - Tutkimus- ja innovaationeuvostoon tulee liittää vahva edustus hyvinvointialueilta
 - Hyvinvointialueiden TKI-rahoituksen prosesseihin tulee luoda kannustimia ja vastinrahoitusmalleja
 - Hyvinvointialueille ja valtion tutkimuslaitoksille tulee luoda käytännön mahdollisuuksia tehdä korkeatasoista tutkimusta erityisesti real world datan (RWD) ja soveltavan tutkimuksen alalla.
- Muita yleisiä huomioita:
 - Ohjelmaan olisi hyvä sisällyttää laajemmin kansallisen TKI-toiminnan toimintatavan muutos. Nykyinen sirpaleinen ja hankelähtöinen toimintatapa ei tue Suomen kilpailukyvyn vahvistumista. Samaan aikaan muiden maiden ja kansainvälisten yritysten panostukset ja toimenpiteet TKI-toimintaan ovat eri suuruusluokassa. Esimerkiksi hyvinvointialueiden TKI-kasvupotentiaalista on merkittävä määrä hyödyntämättä. Konkreettisina toimenpiteinä tulisi tukea muun muassa hyvinvointialueiden tarvelähtöistä markkinoiden luomista ja innovatiivisia hankintoja. Hyvinvointialueiden sisäistä organisoitumista TKI-yritysyhteistyöhön tulisi tukea infrastruktuurien kehittämisen ja kannustimien avulla.

- Suunnitelmassa todetaan, että hallitus on jo kohdentanut T&K lisärahoitusta tutkimusinfrastruktuurien tukemiseen. Lisäksi todetaan, että rahoittamalla sekä yrityksiä että yritysten kanssa yhteistyötä tekeviä julkisia tutkimusorganisaatioita kannustetaan yrityksiä lisäämään pitkäjänteisesti niiden omia T&K-investointeja. Yliopistollista sairaalaa ylläpitäviä hyvinvointialueita tulisi erityisesti tukea T&K-toiminnan ja yritysyhteistyön mahdollistavien infrastruktuurien rakentamisessa. Hyvinvointialueet ovat vuonna 2024 vielä rakentamassa toimintaansa ja panostukset T&K-infrastruktuuriin tuottaisivat valtavan kasvupotentiaalin. Suunnitelma-luonnoksessa todetaan, että avainasemassa on yritysten ja muiden tutki-musta tekevien organisaatioiden tiivis yhteistyö. Hyvinvointialueiden ja yritysten yhteistyö vaatii tuekseen toimivat T&K rakenteet ja prosessit hyvin-vointialueen sisällä.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

- TKI-toiminta on keskeinen osa yliopistollista hyvinvointialuetta. Se vaikuttaa monin tavoin alueen terveydenhuollon ja palvelujen laatuun, elinvoimaisuuteen sekä koulutetun työvoiman riittävyteen. Tutkimus on myös eettisesti kestävä keino priorisoida, ja sen avulla voidaan tehdä parempia päätöksiä. Yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden toimijoiden kanssa mahdollistaa TKI-toiminnan laajentumisen ja alueellisen ja kansallisen kehityksen. Onkin kriittisen tärkeää huomioida hyvinvointialueiden rooli kansallisessa TKI-kentässä ja tukea sitä rahoituksen ja lainsäädännön keinoin.

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

- Linjauksessa todetaan, että lisätään Business Finlandin rahoitusta kunnianhimoiseen, pitkäjänteiseen, tavoitteelliseen ja vaikuttavaan, yksityisen sektorin T&K-investointeja vivuttavaan yritysten, yliopistojen, tutkimuslaitosten, ammatti-korkeakoulujen ja hyvinvointialueiden yliopistosairaaloiden yhteistyöhön T&K-toiminnassa. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden (ml. HUS-yhtymä) mahdollisuus saada kilpailtua rahoitusta Business Finlandin kautta on nykytilanteessa käytännössä lähes olematon. Tämä johtuu Business Finlandin tulkinnasta, jonka mukaan hyvinvointialueet (ml. HUS) ovat suuryrityksiä. Tämä luokittelu sulkee hyvinvointialueet (ml. HUS) pois rahoitushauista. Linjauksissa tulisi todeta, että yliopistosairaaloita ylläpitäviä hyvinvointialueita tulisi kohdella tutkimusorganisaatioina. Linjauksessa todetaan, että Business Finland luo mekanismin, jolla on mahdollista kohdentaa rahoitusta myös ammattikorkeakoulujen yritysyhteistyössä tehtävään soveltavaan tutkimukseen. Vastaava mekanismi tulee luoda hyvinvointialueille kohdennettavaan rahoitukseen.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

- Yritysten T&K-investoinnit kasvuun

- Tekstissä linjataan, että lisätään T&K-rahoitusta yritysten T&K-toimintaan Business Finlandin kautta. Sote-sektorin yritysten T&K-yhteistyömahdollisuuksia hyvinvointialueiden kanssa tulee tukea mahdollistamalla hyvinvointialueiden osallistuminen Business Finlandin hakuihin. Sote-sektorin T&K-kasvupotentiaali on kansallisella tasolla merkittävä, kun huomioidaan uusien hyvinvointialueiden rakentuminen sekä sote-menojen osuus valtion kustannusrakenteesta.

- Uusia yrityksiä T&K-toimintaan

- Rahoituksen suuntaaminen verkostomaiseen/ekosysteemimäiseen toimintaan yhteistyössä muun muassa hyvinvointialueiden kanssa on kannatettavaa.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

- Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta

- Yliopistosairaaloissa tehdään vaikuttavaa perustutkimusta, translationaalista tutkimusta, sekä kliinistä tutkimusta kansainvälisellä huipputasolla. Tosielämän sote-asiakas- ja potilastiedon (real-world data, RWD) ja siitä johdetun tutkimus-näytön (real-world evidence, RWE) tarve ja merkitys lisääntyy tutkimuskäytössä ja tiedolla johtamisessa. Tuottavuuskasvun odotuksen ovat näillä tutkimuksen aloilla ja niistä saatavilla tuloksilla etenkin yhdistettynä datatutkimukseen ja kehittyneeseen analyytiikkaan huomattavan suuret. Nämä tutkimuksen alat tulisi siksi huomioida tekstissä.

- Linjausten perusteluissa todetaan, että Suomen tulee kehittää tutkimuksen toimintaedellytyksiä koko TKI-järjestelmässä. Todetaan, että korkeakoulut, tutkimus-laitokset ja yliopistosairaalat tarvitsevat omaa resurssia myös kilpailullisen rahoituksen hyödyntämiseksi ja T&K-toiminnan yhteistyön vahvistamisen tueksi. Pirkanmaan hyvinvointialue pitää tärkeänä, että yliopistosairaalat saavat EU-hankkeiden vastinrahoitusta, mikä ei yksiselitteisesti ilmene luonnoksen nykyisestä esitysmuodosta. Yliopistosairaaloiden rahoitukseen tulisi ottaa käyttöön ulkopuolelta hankittuun rahoitukseen liittyvä vastinrahoitusjärjestelmä vastaavasti kuin yliopistojen rahoituksessa tällä hetkellä. Tämä mekanismi lisäisi ulkoisen rahoituksen hakemista ja TKI-toimintaa hyvinvointialueilla (ml. HUS) ja yliopisto-sairaaloissa ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

- Otsikon alla todetaan, että yliopistosairaalat yhdistävät tieteellisen tutkimuksen käytännön diagnostiikka-, hoito- ja sosiaalityöhön, millä voi olla myös kaupallista potentiaalia ja että tutkimuslaitosten ja muiden julkisten tutkimusorganisaatioiden T&K-toiminnan tulokset kanavoituvat myös julkiseen päätöksentekoon. Erityisesti yliopistollisilla hyvinvointialueilla tehdyn tutkimus- ja kehitystyön tulokset saadaan vietyä nopeasti tietoperusteisen päätöksenteon välineeksi käytännön työhön.

- Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla
- Tavoitteessa linjataan, että vahvistetaan tutkijanuria panostamalla tohtorin tutkintoa seuraavaan vaiheeseen. Pirkanmaan hyvinvointialue toteaa, että erityisesti kliinisen tutkijan urapolkuun tehdyt panostukset ovat tarpeen kliinisten tutkimusten määrien kääntämiseksi kasvuun viime vuosien laskusuunnan jälkeen.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**
- Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit
- Kuten ohjelmassa todetaan, on tärkeää, että valtion rahoittamalla tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureilla on käyttöperiaatteet, jotka mahdollistavat niiden palveluiden hyödyntämisen kaikille TKI-järjestelmän käyttäjäryhmille. Pirkanmaan hyvinvointialue pitää tärkeänä, että yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointi-alueille (ml. HUS) tulee mahdollistaa CSC – Tieteen tietotekniikan keskuksen tutkimuspalvelujen käyttö maksutta samoin kuin yliopistoille.
- Järjestelmällinen panostaminen tutkimusinfrastruktuureihin on erittäin kannatettavaa. Infrastruktuurit ovat keskeisessä roolissa houkutellessa alan osajia Suomeen ja pitäessä heidät täällä. Lisäksi huippututkimuksen edellytyksenä ovat ajanmukaiset infrastruktuurit, joiden avoin käyttö on tärkeää sekä akateemisille että yritysmaailman käyttäjille. Tutkimusinfrastruktuurit tarjoavat myös luontevan yhteistyöalustan tutkimustoimijoille, ja niiden laajempi avaaminen onkin tärkeää.
- Kliiniset lääketutkimukset ovat konkreettinen esimerkki toimivasta yhteistyöstä yritysten ja julkisen sektorin TKI-toiminnassa. Suomi jää kuitenkin kiihtyvästi jälkeen jopa muista pohjoismaista kliinisessä lääketutkimuksessa, mikä puoltaa investoimista lääketutkimuskeskusten tai kansallisten lääketutkimusverkostojen perustamiseen, ylläpitoon ja kehittämiseen.
- Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen
- todetaan, että LUMI-super-tietokoneen seuraajan yhteyteen luodaan nykyistä vahvempi ekosysteemi, joka tarjoaa palveluja, ohjelmistojen kehitystä ja koulutusta kaikkien T&K-toimijoiden tueksi. Pirkanmaan hyvinvointialue toteaa, että on tärkeää mahdollistaa myös yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden osallistuminen ekosysteemiin kustannustehokkaasti.

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- EU:n T&K-yhteistyö
- Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö

- EU:n T&K-yhteistyö

- Linjauksessa asetetaan tavoite, että tavoitellaan EU-rahoituksen saannon kaksinkertaistamista. Pirkanmaan hyvinvointialue näkee tässä yhteydessä tärkeänä kansallisen vastinrahoituksen osoittamisen hyvinvointialueiden käyttöön EU-hakuihin osallistumisen kannustamiseksi ja mahdollistamiseksi.

- Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö

- Esityksessä halutaan vahvistaa suomalaisten TKI-toimijoiden edellytyksiä tehdä T&K-yhteistyötä keskeisten kumppanimaiden ja kansainvälisten yritysten ja organisaatioiden kanssa, ja tehostaa kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntämistä laajasti. Linjauksen perustelussa todetaan, että suurten kansainvälisten tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien hyödyntämisessä on merkittäviä mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen huippuluokan yhteistyöhön ja globaaleihin arvoverkostoihin. Pirkanmaan hyvinvointialue huomauttaa, että tälle tavoitteelle kriittistä on saattaa kansallinen tutkimuslainsäädäntö ja sen tulkinta TKI-toimintaa mahdollistavalle tasolle. Tällä hetkellä voimassa olevat tulkinnat ovat halvaannuttaneet muun muassa potilastietoja hyödyntäviin kansainvälisiin tutkimushankkeisiin osallistumisen.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

- Linjauksessa kerrotaan, että tutkimus- ja innovaationeuvoston johdolla tunnistetaan strategisia valintoja osallistavassa ja avoimessa prosessissa. Pirkanmaan hyvinvointialue korostaa, että hyvinvointialueiden ja sote-sektorin tulee olla vahvasti mukana ko. prosessissa. TIN:ssä hyvinvointialueilla ei ole edustusta, vaikka sote-sektorin TKI-toiminnan yhteiskunnallinen merkittävyys ja potentiaalinen vaikuttavuus on huomattava.

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

-

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

-

Pirkanmaan hyvinvointialue